

2. Омельченко О.В., Вороновська І.В. Формування фінансових ресурсів і засади управління фінансовими потоками на підприємстві в умовах невизначеності економічного середовища. *Подільський науковий вісник*. 2018. № 2. С. 17-24

3. Омельченко О.В., Сідорова Р.А. Розбіжності у побудові методики аналізу показників рентабельності та результативності. *Подільський науковий вісник*. 2017. № 2. С. 81-84

4. Омельченко О.В., Сушко В.В. Теоретичні аспекти формування ціни як стратегічного інструменту управління економічною діяльністю підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2023. № 2 (26). С. 7-11

5. Швед В.В., Юрчишина Л.В., Шевченко І. Ціна як економічна категорія. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2015. № 4. С. 88-94

6. Швед В.В., Чорна Л.О. Система цільових показників, як основа формування контрактних імпорتنих цін на підприємствах сфери зовнішньоекономічної діяльності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2009. №3. С. 29-30

Чеснік Н.М., кандидат економічних наук,
викладач економіки та менеджменту
ВСП «Вінницький фаховий коледж НУХТ»,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6576-1642>

Волощук О.Ю., магістрант 2-го року
підготовки спеціальності 073 Менеджмент
Вінницький інститут Університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-27-3>

ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ ТА КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ

MEDICAL-RECREATIONAL TOURISM: THEORETICAL APPROACHES TO THE ESSENCE AND KEY ASPECTS

Анотація. У статті проведено дослідження та визначено роль лікувально-оздоровчого туризму в сучасній туристичній галузі. Детально розглянуто його соціально-економічне значення. Висвітлено перспективи розвитку рекреаційного та лікувально-оздоровчого туризму як ключового компонента соціально-економічного розвитку країни. Описано важливість активного сприяння розвитку лікувально-оздоровчого туризму та необхідність державної підтримки для успішного інтегрування його в національну економіку.

Ключові слова: туризм, лікувально-оздоровчий туризм, соціально-економічне значення, розвиток, перспективи, рекреаційний туризм, державна підтримка.

Abstract. The article conducts research and determines the role of medical-recreational tourism in the modern tourism industry. Its socio-economic significance is thoroughly examined. The perspectives of developing recreational and medical-recreational tourism as a key component of socio-economic development for the country are highlighted. The article emphasizes the importance of actively promoting the development of medical-recreational tourism and the necessity of government support for its successful integration into the national economy.

Keywords. tourism, medical-recreational tourism, socio-economic significance, development, perspectives, recreational tourism, government support.

Постановка проблеми. В умовах глобальних інноваційних трансформацій, активного росту науково-технічного прогресу та урбанізації, а також з урахуванням фізичних та психологічних змін, які супроводжують зниження функціональних можливостей людського організму, наростання стресових навантажень і збільшення фізичної і розумової втоми, лікувально-оздоровчий туризм набуває великої актуальності.

Поряд із зазначеним, глобально спостерігається тенденція до розуміння важливості та необхідності здорового способу життя. Зростає кількість осіб, які віддають перевагу здоровому способу життя та прагнуть до підтримання не тільки фізичної форми, але й психологічного та духовного здоров'я. Ці тенденції визначають передумови для швидкого розвитку галузі лікувально-оздоровчого туризму як у світі в цілому, так і в Україні. Саме тому тема статті є особливо актуальною та потребує детального дослідження.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження лікувально-оздоровчого туризму, теоретичних підходів до його визначення та дослідження ключових його аспектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань розвитку лікувально-оздоровчого туризму та його характеристик присвячені праці таких науковців як Гисар Я, Клімова А., Мочульської О.М., Шульгай А.Г., Ошлянської О.А. та інших.

Вклад основного матеріалу Осмислення теоретичних підходів та ключових аспектів лікувально-оздоровчого туризму дозволяє виявити його сутність та потенційні можливості, а також сприяє розробці стратегій розвитку цієї галузі як в масштабах всесвітніх тенденцій, так і з урахуванням особливостей українського контексту. Сучасне визначення поняття «лікувально-оздоровчий туризм» включає оздоровчий туризм медичний туризм та лікувальний туризм (health tourism or health treatment tourism) (рис.1).

Характеризуючи рис.1 слід вказати, що лікувально-оздоровчий туризм поділяється на оздоровчий, рекреаційний туризм та медичний туризм.

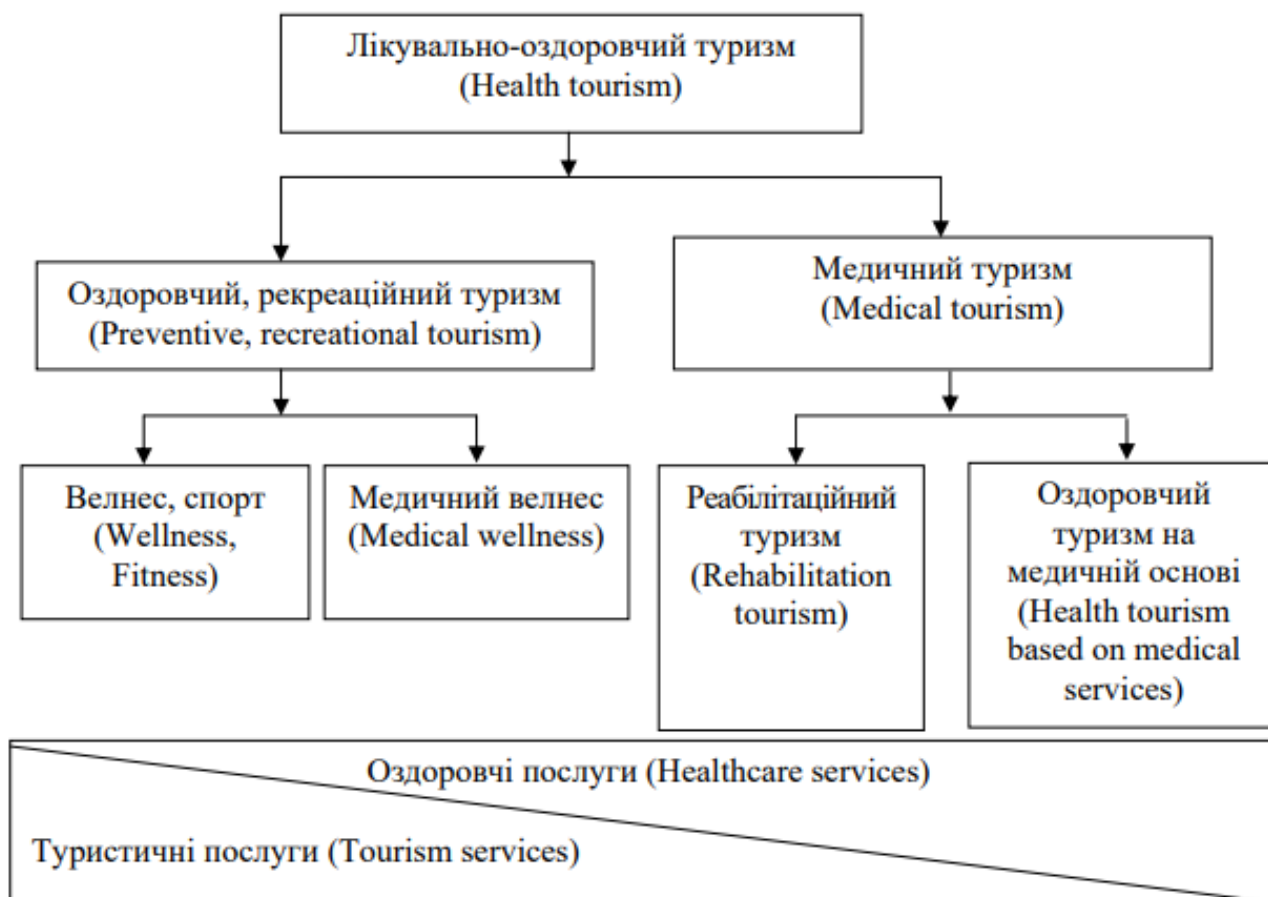

Рис. 1 Складові поняття «лікувально-оздоровчий туризм» [1]

Оздоровчий і рекреаційний туризм розділяється на такі напрямки, як велнес, спорт та медичний велнес. Рекреаційний туризм включає подорожі, спрямовані на відпочинок, загальне оздоровлення, лікування, відновлення і розвиток фізичного, психічного та емоційного здоров'я. Цей вид туризму охоплює всі аспекти відпочинку, включаючи курортно-санаторне лікування. Курорти виконують не лише лікувальні функції, а й розширюють програми для пацієнтів, включаючи різноманітні спортивні, культурні та інші заходи, сприяючи їх оздоровленню та відновленню сил. В останні роки дуже популярні послуги з таласотерапії, а також процедури велнесу і спа. Важливою особливістю рекреаційного туризму є його спрямованість на просте та розширене відновлення фізичних та психічних сил людей. Надання рекреаційних послуг визначається як особливий сегмент туристичної індустрії, що розвивається протягом тривалого періоду та успішно знаходить своє застосування в різних напрямках, як показано на схемі (рис.2).

Медичний туризм можна розподілити на реабілітаційний та оздоровчий туризм на медичній основі. Одним з ефективних методів розширення життєвого простору та здоров'я для осіб із специфічними потребами є реабілітаційний туризм. На жаль, в Україні цей напрямок розвивається несистемно. В літні місяці в країні влаштовують табори, зльоти, змагання та походи для людей з особливими потребами. Проте багато

організацій, які проводять такі заходи, мають обмежене розуміння специфіки туризму для різних категорій осіб із спеціальними потребами, що може призводити до травм та загострень захворювань.

Однією з причин негативних аспектів у цій ситуації є недостатнє вивчення особливостей туризму для людей із обмеженими можливостями. Важливо відзначити, що обмежена розуміння такого туризму ускладнює його інтеграцію в загальний соціальний простір туризму, соціальну реабілітацію та адаптивну фізичну культуру і спорт.

Україна має достатній потенціал для функціонування та розвитку лікувально-оздоровчого туризму, а також в нашій державі наявний чималий досвід розвитку санаторно-курортного лікування. На початку незалежності України у багатьох санаторіях та будинках відпочинку було відсутнє фінансування, відповідно матеріально-технічна база швидко застаріла, а багато санаторіїв стали неконкурентоспроможними [3].

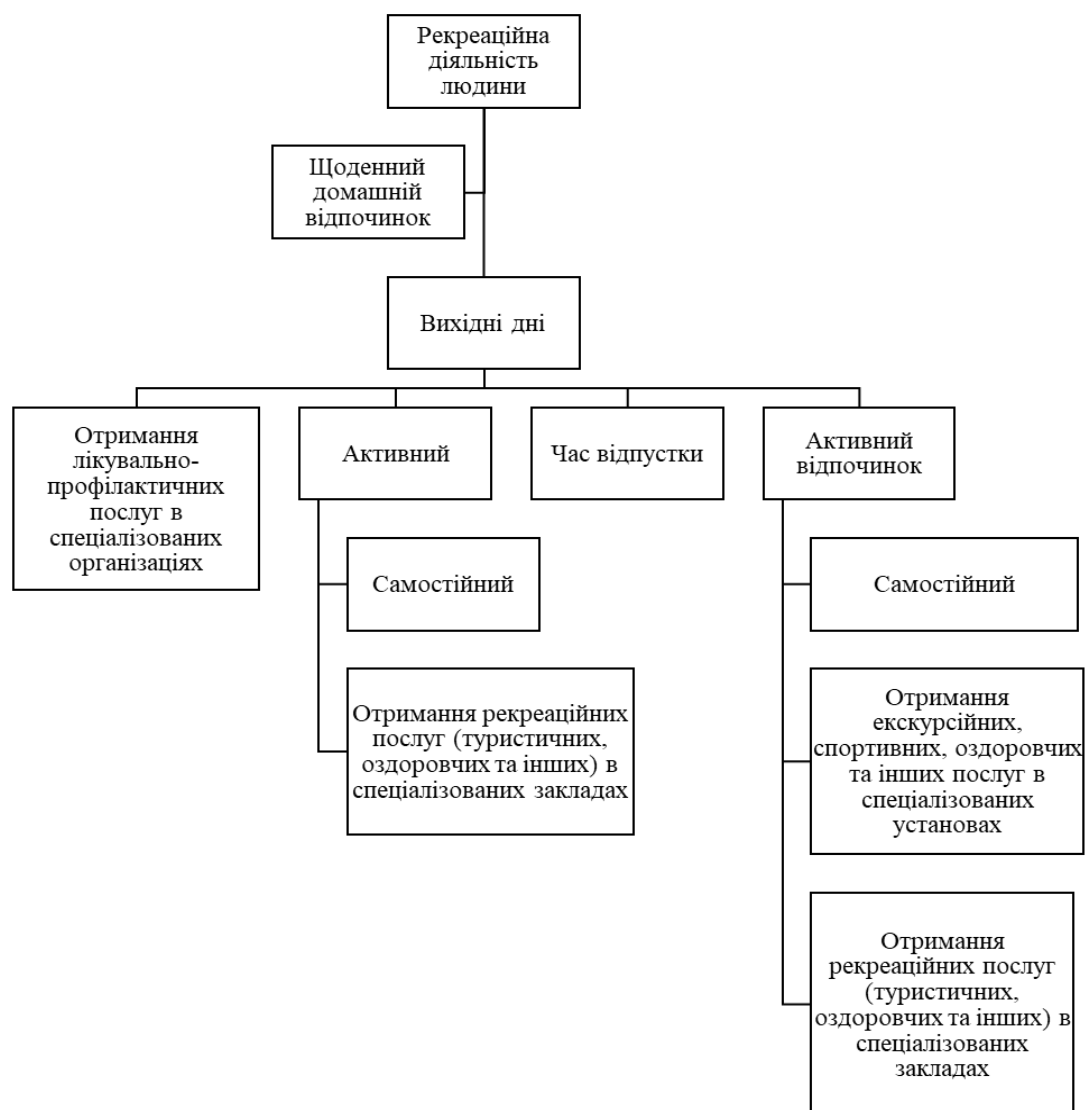

Рис. 2 Схема рекреаційної діяльності людини [2]

У ринкових умовах господарювання санаторії почали відновлюватись, розширювати спектр пропонованих послуг, залучати клієнтів, активно використовуючи рекламу та інструменти маркетингу. Лікувально-оздоровчий туризм починав відновлюватись, хоча пандемія коронавірусу значно вплинула на сферу лікувально-оздоровчого туризму, кількість клієнтів зменшилась і у 2021 почала незначно відновлюватись як 2022р знову позначився зменшенням до рекордного мінімуму клієнтів у санаторіях. У післявійськовій відбудові цей напрямок знову стане актуальним

Лікувально-оздоровчий туризм відрізняється від традиційного туризму за декількома особливостями, такими як:

- Тривалість перебування в санаторії повинна бути не менше трьох тижнів для досягнення оптимального оздоровчого ефекту.
- Вартість лікування на курортах є високою, хоча з'явилися спроби створення доступних турів, лікувально-оздоровчий туризм орієнтований переважно на заможних клієнтів. Вони не лише очікують стандартний пакет медичних послуг, але і вимагають індивідуальну програму лікування.
- Зазвичай на курорти приїжджають люди похилого віку, коли загострюються хронічні хвороби або організм стає менш стійким до щоденних стресів. Такі туристи вибирають курорти, спеціалізовані на лікуванні конкретних захворювань, або обирають курорти змішаного типу для загального оздоровлення.
- Санаторно-курортні комплекси повинні мати розділені корпуси для проживання та медичні корпуси для проведення лікувальних процедур.
- Необхідним є наявність високоякісного медичного обладнання та кваліфікованого персоналу.
- Санаторії повинні мати спеціально обладнані спортивні майданчики на своїй території.
- Важлива роль відводиться розвиненій транспортній інфраструктурі для зручного приїзду туристів.
- Важливо мати добре розвинуту сферу надання додаткових та супутніх послуг [4, с.59].

В Україні розвиток санаторно-курортного туризму вважається пріоритетним з економічної та соціальної точок зору. Під час військових дій в Україні санаторії відіграють важливу роль у відновленні фізичного та психологічного здоров'я постраждалих людей, і наразі соціальний вплив цілеспрямований та надзвичайно важливий. Проте розвиток та удосконалення ринку санаторно-курортних послуг в Україні залишається актуальним завдяки його важливості для майбутнього країни. Здоров'я громадян є ключовим фактором у їхній працездатності та внеску у розвиток національної економіки, тому його збереження та підтримка повинні залишатися одними з головних пріоритетів країни.

Діяльність установ санаторно-курортного спрямування має велике соціально-економічне значення, а під час її реалізації відбувається формування різноманітних

економічних та соціальних ефектів. Ці ефекти визначаються взаємодією різних суб'єктів, які включають у себе різні зацікавлені сторони. Соціально-економічні фактори розвитку лікувально-оздоровчого туризму включають:

- Покращення (погіршення) результуючого економічного показника. Залежно від ефективності лікувально-оздоровчого туризму спостерігається вплив на економіку, включаючи прибутковість та економічний розвиток регіонів.
- Збільшення (зменшення) доходів місцевих громад та населення. Успішна діяльність лікувально-оздоровчого туризму може сприяти збільшенню доходів місцевих громад і населення через розвиток інфраструктури та послуг.
- Підвищення (зниження) активності туристів до відвідування лікувально-оздоровчих закладів. Залежить від фінансової спроможності та інтересу туристів у використанні лікувально-оздоровчих послуг.
- Рівновага попиту та пропозиції на ринку лікувально-оздоровчого туризму. Важливо зберігати баланс між попитом та пропозицією для стабільного функціонування ринку.
- Маркетингове просування туристичних продуктів лікувально-оздоровчого спрямування. Необхідно активно використовувати маркетингові стратегії для залучення та утримання клієнтів.
- Зростання ролі кадрового потенціалу. Удосконалення компетентностей та збільшення кількості працівників у галузі лікувально-оздоровчого туризму.
- Зміцнення позицій приватного рекреаційного туристичного бізнесу. Підтримка та розвиток приватного сектору сприяє конкурентоспроможності галузі.
- Залучення інвестицій та інновацій. Інвестиції та новаторські підходи сприяють розвитку нових лікувально-оздоровчих продуктів та послуг.
- Налагодження механізму державного регулювання. Державне втручання може сприяти ефективному функціонуванню та розвитку галузі.
- Використання лікувально-оздоровчого туризму як структурного елементу для відновлення здоров'я військових. Лікувально-оздоровчий туризм може використовуватися для відновлення фізичного та психічного здоров'я ветеранів після війни.
- Вплив на покращення та відновлення здоров'я населення. Лікувально-оздоровчий туризм може допомагати вирішувати соціально-рекреаційні проблеми, сприяючи оздоровленню та відпочинку населення.

Висновки Лікувально-оздоровчий туризм є ключовою та перспективною галуззю у сфері туризму для будь-якої країни. Його розвиток не лише приносить значний прибуток, але й є потужним засобом наповнення державного бюджету. Розширення і удосконалення рекреаційного та лікувально-оздоровчого туризму повинно стати важливим пріоритетом у соціально-економічному розвитку України. Саме через це важливо активно сприяти розвитку та надавати державну підтримку лікувально-оздоровчому та рекреаційному туризму, розглядаючи їх як необхідні складові підсистеми національної економіки.

Список використаних джерел

1. Гисар Я., Клімова А., Лікувально-оздоровчий туризм у Київській області URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEуMQ==/7b47ca9d142d6c39f35adbd0d67fe1f5.pdf#page=126>
2. Рекреаційна діяльність URL: https://tourlib.net/books_ukr/maslyak-rekr7-2.htm
3. Курорти України URL: <https://ukraine-resorts.com/ua/shayan-zakarpattia/>
4. Мочульська О.М., Шутьгай А.Г., Ошлянська О.А. та інші Сучасні тенденції, детермінанти та перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого spa- та wellness-туризму в світі. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2019. № 3 (81). С. 56-61